

352/1

I. ИЗДАЊЕ „ДРУШТВА СВЕТОГ САВЕ“.

Лука Ћеловић
БЕОГРАД

Luka Celović
БЕОГРАД
ДРУШТВО СВЕТОГ САВЕ.

„Сваки Србин и Српкиња и сваки пријатељ Српства и
народне просвете може бити члан друштва“.

Београд.

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

1886

Ч. 6.
52/1

ID = 8880903

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 45360

І. ИЗДАЊЕ „ДРУШТВА СВЕТОГ САВЕ“.

ДРУШТВО СВЕТОГ САВЕ.

„Сваки Србин и Српкиња и сваки пријатељ Српства и народне просвете може бити члан друштва“.

Београд.

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

1886

У П Р А В А

„ДРУШТВА СВЕТОГА САВЕ“.

ЗА 1886 ГОДИНУ

изабрата на скупу 24 августа о. г.

Председник :

Светомир Николајевић, професор Велике Школе.

Потпредседник :

Ст. Вл. Каћански, професор I. ниже гимназ. беогр.

Благајник :

Тихомиљ Ј. Марковић, Шапчанин, трговац.

Тајници :

Милован Р. Маринковић, проф. I. ниже гим. беогр.

Никола Поповић, учитељ из Београда.

Књижничар :

Ђока Миловановић, учитељ цртања на Вел. Школи.

Одборници :

1. М. Ђ. Милићевић, помоћник мин. унутр. послова;
2. П. Срећковић, професор Вел. Школе;
3. Др. Мих. В. Вујић, професор Велике Школе;

4. Љуб. Ковачевић, управитељ учитељске школе ;
5. Ђура Козарац, директор београдске гимназије ;
6. Милојко Веселиновић, писар министар. војеног ;
7. Коста Шуменковић, трговац ;
8. Сретен Ј. Стојковић, проф. београд. гимназије ;
9. Димитрије С. Јовановић, проф. беогр. гимназије ;
10. Фирмилијан, *протосинђел*, професор богословије ;
11. Коста Петровић, учитељ из Београда ;
12. Пера Татић, адвокат из Београда.

Напомена. — Знања ради помиње се овде, да су покретачи око оснивања овог друштва ова господа: Сретен Стојковић, Ст. Каћански, Ђока Миловановић, Дим. Јовановић, Ђура Козарац, Љуба Ковачевић, П. Ђорђевић, Милован Маринковић, Светомир Николајевић и Фирмилијан.

Суделовала су својим саветом господа: Андра Николић, Милан Ђ. Милићевић, Др. Мих. Вујић, Мита Живковић, Панта Срећковић, П. Татић, Ст. Бошковић и Др. Лаза Лазаревић.

ОСНОВНА ПРАВИЛА

„ДРУШТВА СВЕТОГ САВЕ“

Члан. 1.

„Друштво светог Саве“ оснива се са задатком да: *шири просвету и негује национално осећање и врлине у српском народу.*

Члан 2.

Друштво ће свој задатак вршити :

- а, издавањем ваљаних књига, слика и песама ;
- б, подизањем и потпомагањем школа, где буде потребно ; и
- в, новчаном помоћу, где ова затребала буде.

Члан 3.

Материјална средства набављаће друштво:

- а, од годишњих улога редовних чланова;
- б, од улога чланова утемељача ;
- в, од добровољних прилога и легата (завештања) ;

г, од приређивања беседа, предавања и предава ; и

д, од продаје својих књига.

Члан 4.

Целим друштвеним радом управљаће „главни одбор,“ који ће у Београду становати. Одбор се овај састоји из 18 лица, и то : председника, потпредседника, благајника, два тајника, једног књижничара и дванаест одборника. Одборнике и часнике бира скуп већином гласова на годину дана. Сваке године на главном скупу, који ће се држати о св. Сави у Београду, бираће се нов главни одбор на овај начин : иступиће из одбора коцком половина (дакле 6) одборника, па на њихово место бираће се нових 6 одборника ; за тим ће се бирати нови чланови на место старих. И одборници, који су иступили, и сви часници могу поново бити изабрани. — Скуп ће овај овом приликом изабрати из своје средине три контролора за преглед рачуна, а одбор ће пре свега поднети скупу извештај о своме раду.

Члан 5.

Главни одбор постараће се, да се установе пододбори, где буде потребно, и тако исто наименоваће поједина лица за своје поверенике. Дужност пододбора и повереника састојаће се у том, да помажу главни одбор у вршењу свога узвишенога задатка у смислу ових правила.

Члан друштва може бити сваки Србин и Српкиња и сваки пријатељ Српства и народне просвете.

Чланови су:

а, *редовни*, који годишње пет динара улога дају;

б, *утемељачи*, који једном за свагда положе једну стотину динара или по 25 дин. годишње за четири године.

Сви чланови друштва имају једнака права и дужности.

Сви чланови добијају друштвене књиге бесплатно.

Чланови утемељачи добијају дипломе на чланство.

Члан 7.

„Друштво св. Саве“ неће се мешати у политику и политичне странке. Чланови друштва као појединци могу припадати ма којој политичкој странци.

Члан 8.

Ако би друштво ово ма којим поводом престало, имаовина његова повериће се на храњење „Српској Академији“ или оном институту, који на место „Српског Ученог Друштва“ дође. Ако се за пет година „друштво св. Саве“ не би об-

новило, његова имаовина постаје својином „Српске Академије“ односно оног института, који би на место „Српског Ученог Друштва“ дошао.

Уважавајући задатак „Друштва светог Саве,“ „да шири просвету и негује национално осећање и врлине,“ — министар просвете и црквених послова одобрава основна правила „Друштва св. Саве.“

Цбр. 733.

31 јула 1886. год.
у Београду.

*Министар
просвете и црквених послова,
Мил. Ђујунџић С. Р.*

*Реч, коју је говорио г. Свет. Николајевић
на првом скупу „друштва св. Саве“.*

Господо !

Јесте ли који пут у мислима узлетали изнад висина наших највиших планина, и покушавали, да погледом обухватите целу своју отаџбину ? Од кршних Велебитских гора, које, тамо на западу, као остарели џинови својом седом главом додирују облаке а своје ноге купају у азурним валима Адрије, до валовите Струме, и мутна Искра, које, тамо на истоку, мрки Витош прикуцља као своју децу, па их после шаље да носе поздраве Северу и Југу ; а оне, тужне што се растављају, дуго жуборе у теснацима и врлетима, док их питомина српског Подунавља и Приморја не измами да веселије похитају : једна, — тихом, плавом Дунаву ; а друга, — бурноме мору јегејскоме. Од Бабунске планине и равни Солунске, где се праотац српски на овом полуострву, прво, наставио, и са трулог класичног олтара пренео жишку на своје огњиште, до иза Тисе и Фрушке горе, куда су потомци његови похитали, после више од хиљаду година бурног живота и борбе, да сачувају те да им азијски варварин не угаси трудом распирени пламен на њиховом народском олтару.

Како је дивна та отаџбина Србинова ! Природа је њу богато сваким даром уреси­ла. Ту се кршне горе грле са зеленим питоминама, ту се тамне дубраве љубе са жутим и плодним пољима. Ту има дубина и горских врлети у које су се, у да­нима славе, смирене душе склањале на побожни одмор, а у данима беде народне сабирали ју­наци да бране име и слободу. Ту има великих и широких река које савијају у велике окуке, да загрле што више, и рекао би, нерадо се опра­штају од српских обала и лепих лица српских, која се на њима огледају.

Па како лепа и благородна раса људска живи у тим земљама ? Јесте ли, који пут, зами­шљали Србе из свих крајева сакупљене у је­дном народном колу, онако како је замишљао Аврамовић кад је сликао у београдској цркви Христа окружена народима, да чују његову про­повед, или, — како их је замишљао Бранко Ради­чевић, кад је у оним значајним годинама кад европски народи пренуше у слободи, позивао своје племе, да се и оно у коло ухвати ?

Издашна рука природе, која се види у ле­поти и богатству земље Србинове није била ни мало скомрачнија у гајењу расе, која ће у тим лепотама живети. Ту нам је хитри *Црногорац*, који се као орао угнездио у кршеве и мрким погле­дом чува своје гнездо и своју слободицу. Ту нам је интеллигентни *Херцеговац*, јунак у боју, вре­дан у раду; ту нам је *Ришњанин*, који је у ходу и оделу задржао нешто аристократског, из оних дана кад је у Далмацији било слободе и богат­ства ; ту нам је *Далматинац*, који, у младости,

жудан света излеће као ластавица из својих гнезда прилепљених на боковима Каршта, на море, да проба своју снагу у борби с бесним валима, а под старост још жудније хита свом сиротном огњишту, да ту, поред ватре, унуцима прича о старој слави српских јунака и о томе, како у свету нема лепшег места од свог завичаја. Ту нам је вредни *Старо-Србијанац*; погнут је под умором рада и робовања али се још поноси у колу српском, јер живи у местима која су гледала из близа величину српску, и чува оне лепе задужбине српских краљева, којима се Милош и међу богатим Латинима дичити могао. Ту нам је весели, пргави *Сремац*; колико питом у опхођењу, толико срчан у борби. Рајна и Апенини су сведоци његова јунаштва и његове народне жалости. Ту нам је лагани али истрајни *Банаћанин*, који је умео мушки да брани 1848 год. своје име. Ту је несташни *Бачванин*, кога је вредноћа и код туђинаца позната. Ту нам је питоми а поносни *Босанац*, који је свој род даривао највећим песницима и најтужнијом песмом. Ту нам је горди а гостољубиви *Шумадинац*, који је био срчан да први на Балкану запали буктињу слободe, и који је вазда имао више срца за своју браћу него умешности за своју кућу.

Ја вас питам јесте ли све то замишљали? Опростите. А има ли Србина, који није стотину пута, особито у часовима патриотске узнемирености, тим током мисли ишао, да дође с уздахом, на ово питање, које одговора нема: како недоликовно, жалосно, неприродно стоји данашње политичко стање нашег народа према лепоти ње-

гове отаџбине и богатству његових, народских врлина?

Народ, чије су јунаштво силни запамтили, чије су врлине и од непријатеља признаване; који је хиљаду пута доказао, да се уме борити за слободу и своју земљу; који је вазда у победама умео бити хуман, а у патњама велики, и код ког је племенска љубав и жудња за јединством већа него што се и код ког другог народа наћи може, тај народ, данас, политички стоји горе него и једно друго европско племе.

Његово се коло расуло. Удови његовог лепог, мушког тела скидани су. Осем Србије и Црне горе, он већим делом својим робује туђинцу: Турцима, Немцима, Маџарима, Бугарима, па и једном делићу свог рођеног племена, које се, у туђој служби, упиће да натура целом роду своје незнатно име и своју веру. Његова народна мисао није никад била даље од свог остварења него данас. Његово уједињење није никад имало очајнијих изгледа него што их данас има. Политичари у две независне српске државе, изгледа — тешко је то изустити али није на ино — да су и сами почели губити веру, да ће једна или друга држава бити способна да, у скором времену, изврши у Српству улогу Пијемонта, т. је, да ће једна или друга моћи да својом унутарњом моралном и материјалном снагом привуче израздвјане делове српске у једну целину. И зато се, ваљда, у једној и другој, од неког времена, напустила брига о Србима ван граница, и бацило се у тражење протектора с поља и у очекивање, да ће они из симпатија племенских, — где ових

има, — или из милости, или из својих политичких рачуна, начинити Србину отаџбину. При тако малом самопоуздању у Србији и Црној Гори, Срби што живе под туђим властима морали су доћи и сами у забуну и неку очајну неизвесност; неизвесност, која кочи сваки патриотски рад, убија сваку моралну јачину, и која је за Српство од жалоснијих последица него што је било дуговечно турско иго, јер је она отворила ширце врата туђим пропагандама, те се ове, са свим безбрижно, шире и пљачкају Србину оно што му је најдрагоценије баш као оно што мародери, на разбојшту, деру с рањених и онесвешћених бораца одело и драгоцености.

Док народи виде мету куда треба ићи њих донде ништа на путу зауставити не може. Ма како мали они били, не брините се за њих. Али кад им се мета изгуби у магли, онда они нису ни за шта способни; онда непријатељи њиховог језика и народности могу на њихову дому вршљати колико им је воља.

Некад је Црна Гора, не само српском племену него свима хришћанским народима на Балкану, светлила као фанар путницима на усколебаноме мору. Да подсетим само на једну прилику из XVII века. Кад се оно Ришеље и Француска носише плановима да балканске хришћане ослободе, ми видимо да се изасланици из покрајина балканских, из Пелопонеза и Бугарске, из Тетова и Срема састају код владике црногорског на договор о заједничком раду. Доцније је, — у кратким временима — Србија била то што је раније била Црна Гора. Данас нема онолико моралне

заједнице између чистих српских крајева колико је некад било међу различним племенима балканским.

Кривити Србију и Црну Гору, или оне, који су тим државама управљали, што је дошло до таког жалосног стања, може бити да би било неправедно, а свакојако је овде неумесно. Мале државице, у овом веку, имају великих невоља, да се и саме, читаве прогурају кроз поклапљиве пожуде великих и моћних. Али један прекор могу с правом чинити Срби из подјармљених области и Србији и Црној Гори, да ни једна ни друга нису скоро ништа чиниле за ширење просвете међу њима, за одржавање националних врлина, за ојачање племенскога поноса. Бугарска као Турска провинција освајала је са својим учитељима најчистије српске крајеве, поред независне и слободне Србије и Црне Горе. А данас, у Македонији и Старој Србији где, масом, српски народ живи, млада бугарска кнежевина и грчка патриотска друштва троше милијуне на ширење свог језика и имена. Бугарски се учитељ изашиље у питома српска села, као оно што Европа шаље мисионара међу дивљаке, и кад у том свом послу — утамањивања српског имена и мисли — проведе десет година, њега чека у Софији, у учитељској махали, кућа и три стотине дуката пензије. Бугарска има у Македонији и Старој Србији неколико стотина школа. Грчка има у Македонији 421 основ. школу и 500 учитеља, 53 гимназије, 2 учитељ. школе, 1 виши сирот. завод; а у Епиру има 656 основ. школа са 704 учитеља, 40 гимназија, 2 учитељ. школе, 1 богословија и т. д.

Колико у тим, по маси народа, српским земљама, има српских школа ?

А смемо ли казати број ?

Зато су пред историјом одговорни српски државници. У погледу пропагандисања и ширења просвете у народу, Турска је, што јој служи на хвалу, најтолератнија држава у Европи. Она сама неће ништа трошити за образовање својих хришћанских поданика, али дозвољава ономе, који воље има, да троши. Ну рецимо и то, да је у српским пределима, у Турској, интригашење бугарско код турских власти и чинило положај српског учитеља тежим него што је положај учитеља бугарског и грчког ; или, да су помесне власти из каквих других узрока кињиле више српског учитеља и сметале јаче ширењу српског школовања, него школовању других племена, зар две српске самосталне државе не могоше и не умедоше изградити код Порте за своје племе оно што одавно друга племена имају ? Такав добитак био би, ва истину, драгоценији од палате на Боспору.

Па кад Србија и Црна Гора у том питању заслужују прекора, како ли онда стоји *с правом* српског народа, да може очекивати, да ће Црна Гора, својом одашношћу Русији, откупити оне области српске у Турској које би по извесном плану, потпомаганом од Русије, имале да потпадне под бугарски егзаркат, средиште бугарске пропаганде ; или, да ће Србија, својом послушношћу наспрам Аустрије, искупити каку корист за српски народ што живи под аустријском влашћу.

Доиста, такве куповине, ма како мале, биле би од стварније и важније користи српском народу

од свих оних неизвесних великих добитака, којима се и на Цетињу и у Београду надају од својих силних протектора, а за које се скупо, прекупо напред плаћа.

Но ми се нисмо састали у тој намери, да оцењујемо шта се требало и шта се могло од стране Србије и Црне Горе чинити за народ српски ван граница тих држава. То је посао историје. Пред њом ће одговарати они, у чијим је рукама била судбина тих држава, и суд њен биће строг и праведан. Мене само говор наводи да кажем оно на што патриота српски — где год он живео, — с пуним правом жали, и о том прекору Србија би имала више рачуна да води јер је она и положајем и већом моралном и физичном снагом позвана, да води више бриге о својој браћи. За цео народ српски је убитачно, а за њену народску и политичку мисију веома опасна нехат у том погледу. По моме мишљењу, ма како се политика водила у Београду, ма какве партије управљале пословима у Србији, не би се смело никад и ни у којој прилици, ма како тешкој дозволити, да се види нехат и небрига Краљевине Србије о целокупном српском живљу. Ну да оставимо, официозну Србију. И зар је баш она једна само одговорна за то, што међу српским земљама нема више и јаче моралне везе? Што нам туђински утицаји и пропаганде онако лако улазе и завојевавају најлепше српске покрајине? Што је у гдекојим крајевима у самоме народу настала нека малаксалост у чувању народских обичаја и особина, у чувању језика свога и имена? О, заиста не! Много већа одговорност за све то лежи на

интелигенцији и патриотизму српском. Докле се поједине владе могу пред светом и историјом бранити овим или оним тешкоћама, народ сâм, или рецимо боље, разборити и увиђавнији део данашње генерације не може никака извиђења наћи, што сам није чинио оно што званични у Србији или Црној Гори нису могли, или нису умели или нису хтели чинити. Многе ствари патриотске народ сам много лакше и брже извршити може, него бог зна како добровољне владе. Пример један само да наведем. Нас све боду у очи чудновате и туђе фирме у нашим главним улицама, које се од неког времена тако множе, да ћемо скоро морати као какву реткост тражити натпис српске радионице и Србина радника. И ми смо готови да се жалимо на читав низ државника, који се нису довољно постарали, да осигурају српски рад пред туђинским освојачем. Наша је жалба можда умесна. Али што ми сами не радимо ништа? Та ми сами имамо један лак, веома лак начин, да наше рођене, српске раденике вратимо у главне улице и палате а странце да натерамо, да се брзо селе далеко од нас. Хоћемо ли само? Тај је начин, немојмо ми, и то немојмо само ми, који знамо шта је отаџбина и народни понос, и који знамо шта је то бити без отаџбине, куповати код странаца, и они ће се селити, будите уверени. Народу је лако чувати своје само ако хоће.

Да, тако исто, што ми сами не радимо ништа, да очувамо нашу народност онамо, где је она опасностима изложена? Што ми сами не прегнемо да подгрејемо и подигнемо српски понос онамо, где је он под утицајем туђинштине почео слабити?

Што ми сами ништа не радимо да морална веза и заједница у мислима и осећајима буде јача и крепчија између свих српских лепих земаља? Што ми сами ништа не радимо да се просвета и сећање на лепе српске радње шири и утврђује у оним крајевима, куда се туђинштина мародерски окомила да нам краде име, језик и веру? Што се не угледамо на Бугаре, на Грке, на Хрвате, на кога хоћете другог? Сви они имају друштава да отимају од нас; *зашто се ми не удружимо да се бранимо?* Ето питања, која се чују од неколико година из свих крајева српских, питања, која ничу у оправданој зебњи и страховању нашег народа за своју народну мисао. Некада су се убојни једи српских јунака, који су се дозивали, преламали унакрст кроз српске земље; данас се дозивају патриоте на свети посао, на патриотску мобу, да своју отаџбину, своју народност, своју народњу мисао чувају од опасности какве им прете. У одјеку тог патриотског дозивања, господо, ниче „Друштво Св. Саве.“

„Кад пуче пушка у Шумадији, вели један Македонац у почетку овог века, ми сви из удубљених гудура Балкана појурисмо да станемо један уз другога под заставу српску, јер знадосмо да је та пушка означила дан слободе“. Данас Шумадија диже заставу светог Саве и дозива браћу из свих крајева на патриотски посао који неће бити мање важан од посла наших очева. Похитајмо под ту заставу, мисао је света као што је и знамење свето! Склопимо једно велико друштво од патриота (из свих српских крајева), вежимо један велики ланац који ће обу-

хватити српске земље, српску кућу и школу и не дајмо, да се у тај круг увлачи зараза туђинштине. Бранимо се, чувајмо се, чувајмо наше име, наш језик, наше народске врлине. Чувајмо се тако, да се, кад се прегрме све неприлике које прете сад нашој народној мисли, и кад настану прилике удесније, нађемо сви у једном политичком и културном колу неотуђени неизраздвајани. Ко зна. колико ће још времена дотле требати, ко може предвидети кроз каке ће тешкоће још наш народ пролазити. Али ако хоћемо само, нема непријатеља ни силе, која ће моћи српска племена изотуђивати и у народу српском љубав племенску и мисао јединства угушити. Могу силни нашу лепу отаџбину парати међама политичким, може силна неправда држати још дуго наше земље политички израздвајане, али да морална јединства буде међу Србима зависи само од Срба, зависи од патриотизма њихова, а докле тога има дотле туђи кочевци по српским њивама неће бити тврди.

„Друштво Св. Саве“ позива у своје коло свакога Србина и Српкињу, који воли своју велику отаџбину, да раде на одржању и јачању свих оних врлина народских које су вазда биле најтврђи штит народне мисли и моралног јединства. Његов посао није бунтовнички; није освојачки. *Оно позива да се чува своје.* У његовом колу може радити сваки Србин, живео он ма на ком крају наше велике отаџбине, био он ма које вере, ма које политичке исповести. Њега је изазвала потреба, која се одавно у целоме Српству осећала, а да ће његова радња бити благословена и велика, улива нам наду то, што је оно у самом зачетку своје

одушевљено поздрављено из свих покрајина српских, што се првог дана његовог постојања већ уписао толики број да оно свој рад почети може. Пожелимо, нека му рад његов буде срећан за српску отаџбину.

*Г. Ст. Каћански прочитао је овај извештај
о раду за оснивање друштва :*

Господо !

У име Бога, а у славу св. Саве, ево се данас у престоници српској оснива „Друштво Светога Саве!“

Више пута а у разним крајевима српскога народа избијала је и појављивала се ова замисао, али се до данас нигде остварила није. Пре краткога времена појави се она поново и оживе у малом кругу овдашњих књижевника и пријатеља велике мисли српске, а скоро у исто време и у Крагујевцу у кругу тамошњих одличних патриота где се на тој цељи и сада у велико ради. Мали круг овдашњих покретача приступи одмах енергично раду за остварење те узвишене замисли.

Ово мало коло покретача саопшти своје мисли и жеље ближим својим пријатељима и на првом састанку у стану нашег уваженог пријатеља Светомира би одлучено и признато : да је мисао савремена, или боље да кажем, да је крајње време да се „Друштво Св. Саве“ установи, па се у след тога одмах и привремени одбор одреди и установи.

На састанке, који су доцније више пута држани, долазили су умољени одлични књижевници

државници и патриоти српски, да би се одбор њиховим разлозима и саветима у корист друштва послужити могао, и тек после озбиљних саветовања приступило се изради основних правила. Пошто су ова правила усвојена и потписана била, поднесена су г. министру просвете на одобрење.

Не могу ову прилику пропустити, да се не огрешим о карактер српски, а да г. министру не изјавим дубоку захвалност у име друштва Св. Саве што је онако драговољно и срдечно задатак овог друштва уважио и основна правила одобрио и потврдио.

Срећан сам, господо, што вам уз то могу доставити, да је одзив према друштву овоме велики, и да се у Београду само за неколико дана око 300 чланова уписало, а међу њима знатан број чланова утемељача. Са свију крајева Србије а и ван Србије имамо писмених и усмених изјава, да се свет српски свуда у велико за ово друштво интересује, да се смемо великом напретку и успеху надати. Изгледа ми, као да друштво св. Саве из душе народа српскога ниче и постаје.

На основу одобрених правила, а по смислу 4ог члана истих правила, одбор је сазвао овај јавни скуп ради избора главног одбора „Друштва Св. Саве.“

Господо! Сваком су Српчету данас позната дела св. Саве, она света благодетна дела, којима се и данас народ српски крепи и поноси. Црква српска и школа српска, вера српска и просвета српска преживеле су и надживеле толико црних и крвавих векова робовања српског

народа, — а та вера и просвета српска, то су већином плодови великих и светих дела св. Саве.

„Друштво Св. Саве“ имаће тај огроман али узвишен и свети задатак, да рад и дела св. Саве настави и продужи, да црквом и школом, да вером и просветом стоји на бранику српске народности и да бадро бди, да се ниједна српска душа не изгуби и не пропадне, да ниједно српско Дибранче у туђини не увене и не угине.

Господо! Задатак „Друштва Св. Саве“ тако је узвишен и племенит, да ћете ми на свршетку дозволити, да изјавим пуну и крепку наду, да ће овај уважени скуп са оним патриотским осећајима и са оним достојанством приступити данашњем свом раду, који од њега светиња друштвенога задатка, углед и достојанство српског народа захтева и очекује.

У то име, господо, нека вам је срећан рад и први избор ваш!

О Д Л У К А

ГЛАВНОГА ОДБОРА „ДРУШТВА СВ. САВЕ“ ОД
29. АВГУСТА ОВ. ГОД. :

„УЛОЗИ ЧЛАНОВА УТЕМЕЉАЧА НЕЋЕ СЕ ТРОШИТИ
НЕГО ЋЕ ОБРАЗОВАТИ СТАЛАН ФОНД“.

ТЕЛЕГРАФСКИ ПОЗДРАВИ

„Друштву Светога Саве“ приликом првога скупа држатог 24 Августа 1886 године за оснивање друштва.

Врање. — Данашњи ваш рад потресе Призрен град, стару престоницу Душанову, са жељом да се на њему прво отпочне јер он одавно за тим кука.

Јован Симић - Гиљанац.

Врање. — Поздрављам патриотски рад са жељом да ваша реч буде дело.

Стеван Максимовић - Косовац.

Врање. — Данашњи патриотски ваш предузетак нека да Бог да уроди добре и корисне плодове Српству, нека свакога Србина загреје љубављу и патриотизмом светога Саве, нека нађе код сваког Србина срдечног одзива и енергичног помагања те да се српски поцепан народ бар идејом, просветом, једнаким жељама и тежњама уједини и учврсти тако, да може чврсто стати

на браник против сваке стране навале и пропаганде. У то име кличемо : Живео први носилац српске идеје Његово Величанство Краљ Милан Први и Његов дом ! Живеле српске патриоте и народ српски !

Сматраћемо за част ако и нас уврстите у ред чланова „Друштва св. Саве“. Улог, колико буде, послаћемо ушутницом.

Тодор Станковић, Деспот Бадовић.

Врање. — Рад светога Саве нека буде пример свакоме Србину. Тврда воља, патриотско заузимање, уједињење раскомаданог Српства свевишњи творац благословиће, данашњи предузетак да уроди корисне плодове Српству. У то име кличемо : живеле патриоте српске.

Кузман и Ђорђе Бадовићи - Македонци.

Врање. — Поздрављамо племенито предузеће српских родољуба. Нека га велики патрон прими у своје свето закриље те да донесе Српству жељених плодова.

Живело српство и српска мисао !

Милан Новичић, Врачарић.

Врање. — Жеље су ваше жеље свију Срба. Честитамо вам започети рад.

Ђорђе Јовановић, учитељ.

Илија Вукићевић, великошколац.

Лесковац. — Срећан рад! Живот посвећујем друштву.

Милојевић

Лесковац. — Чланови, и они, који љубе Српство, честитају одбору рад и моле га да поради да Српство издржи борбу за свој опстанак.

Цветко Н. Петковић, предавач; Глигорије Поповић, телеграфиста; Димитрије Ристић, писар; Тодор Спалајковић, порезник; Милутин Татић, предавач; Таса Аранђеловић, трговац; Љубомир Адамовић, писар; Никола Петровић, судија; поп Рајко Луковић; Ђорђе Ђорђевић, сарач; Стојан Димитријевић; Алекса Б. Ђорђевић, учитељ; Душан Сабовљевић, инжињер; Милица Петковић, учитељка; Зорка Петровић; Бура Бранковић, учитељ гимназије; Ђока Јовановић, телеграфиста; Војислав Дожудић, телеграфиста; Обрад Јеремић, поштар и Ђорђе П. Стојановић.

Прокупље. — Срећан почетак, браћо! Слога, љубав, дурашност и пожртвовање одвешће нас опредељеној мети.

Нанто Манојловић, учитељ.

Ниш. — Пријављујући се као чланови честитамо почетак рада друштву, које је вољно да пође путем, који је обележио пре много векова велики родољуб и првосвештеник српски, покровитељ српске књиге и српске просвете.

Михаило Марковић, директор; Светозар Атанацковић, професор; Богољуб Тирић, професор; Радомир Сарановац, судија; Живан Живановић, професор.

Ниш. — Честитам први дан честитом скупу првог српског просветитеља. Нека су срећне и Богом благословене благородне жеље и намере тог племенитог друштва. Дај, Боже, да то родољубиво предузеће скоро уроди жељеним плодом српској цркви и васколиком паћеничџом српском племену.

Молим забележите и мене као члана тога друштва.

Бивши управитељ призренске богословије, архимандрит дечански, Сава.

Ниш. — Срећан почетак! Нека Бог да друштву истрајност у његовом светом задатку.

Стева Н. Ђорђевић, предавач гимназије

Алексинач. — Са жељом да ваш данашњи патриотски скуп уроди богатим плодом и да друштво нађе одзива у свима крајевима српским — честитамо вам срећан започетак.

Протић, учитељ; Р. Стојановић; Дим. Стојковић, судија; Јов. Несторовић; Фр. Елезовић, професор; Живић; Љуб. Ристић; Стојковић, предавач.

Крагујевац. — Срећан вам рад! Узвишени геније светитеља Саве пратио ваше предузеће, благословио вас и руководио геније српског просветитеља срећи и спасу васцелог српског народа. Друштво св. Саве у служби је најсветије

и најчовечије идеје и вапијуће потребе народне; у служби је неодољиве нужде потиштеног Српства, нужде да се спасава што се спасти може. Није Србин, ко није с вама! Напред у име светог Саве! Живело друштво св. Саве!

Одбор „Друштва Св. Саве“.

Горњи Милановац. — Честитајући и благосиљајући установу тога хуманитарног друштва, молим примите ме за члана утемељача.

Епископ Никанор.

Крушевац. — Срећан вам почетак, браћо! Нека би дао Бог да идеја ради које сте се данас скупили, прожма сва српска срца за њено остварење. Крајње је време да овакав рад освети сву браћу нашу.

Јања Поповић, професор; Бобић, предавач; Тома учитељ; Милетић, судија; Андрија, порезник; Срећковић; Јован Г. Јовановаћ; Станковић; Мијаило Поповић, професор.

Зајечар. — Срећан почетак! Дај, боже, да вам патриотични и родољубиви рад уроди обилатим плодом, како по мило нам Српство тако и по драгу нам отаџбину и љубљеног нам Краља Милана I. Живели!

Стеван Величковић, прота, члан утемељач.

Неготин. — Честитајући свесрдно данашњи почетак рада друштва св. Саве желимо, да труди његови у ширењу просвете и неговању националних осећаја и врлина у српском народу донесу онакве резултате какве су донели труди основаоца српске просвете, св. Саве.

Примамо се чланства и потпомагаћемо друштво.

Сим. Ј. Бимбић, директор; Ђ. Х. Нинић, професор; Боста Ивковић, предавач; В. Сантнер, предавач; Павле Чортановић, академски живописац; јереј М. Милојковић, вероучитељ; Стеван Ђурђевић, судија; Др. Видаковић, вар. лекар.

Кучево — Срећан почетак! Благодетан плод жели друштву.

Мијаило Ризнић.

Петровац. — Честитамо рад! Желимо да глас ваш нађе одзива у целом Српству, да мисли, жеље и тежње „Друштва св. Саве“ задахну све Српство. Слава друштву на предузећу тако корисног рада!

„Прегатоцу Бог даје махове“. Одушевљени том жељом, том мишљу пријављујемо се за редовне чланове друштва.

Мијаило Ковачевић, срески начелик; Светозар Ристић, порески надзорник; Јеврем Поповић, свећеник; Илија Миљковић, Петар А. Лукић, Алекса Божић и Владимир Вучковић, учитељи; Тома Милошевић, телеграфиста; Станојло Милојковић, Остоја Поповић, Светозар Глишић, кметови; Јеврем Ђорић, Тодор Наумовић, и Аранђео Петровић, трговци.

Смедерево. — Овде траје уписивање чланова. Нека је друштву срећан рад.

Јован Аћимовић, судија.

Шабац. — Са највећом радошћу поздрављам први скуп тога друштва, желећи му као Србин да на том путу остварује успешно племениту и давно жељену српску идеју.

Шаљем упутницом сто динара као члан утемељач.

Панто Куртовић.

Шабац. — Поздрављам први скуп друштва и молим да ме упишете за члана утемељача, а покретачима идеје за остварење друштва благодарим најтоплије на заузимању.

Фотић, адвокат.

Шабац. — Нека је срећан почетак вашег племенитог и по српски народ по све корисног рада. Ово желе сва српска браћа.

Стојан Марковић, директор; Зарија Кундовић, благајник окр.; Влада Јовановић, Никола Савић, А. Пржић, Ђорђе Ђока, Стева Фотић и Мијаило Рувидић, предавачи; Ђока Богатинчевић, инжињер; Свегозар М. Павловић, трговац; Голумбовски, чиновник начелства; Андрија Славуј, уредник; Коста Денић, адвокат; и Коста Куртовић.

Ваљево. — Браћо! Започети рад честитам са жељом да уроди плодом на срећу и дику вас-целог раскомаданог Српства. Живели покретачи!

Члан друштва, Боста Т. Андријашевић.

Ваљево. — Браћо! Срећан рад, са девизом: где је слава, ту је Србин.

Боста Мојсиловић, Митар Стевановић, Србо-Македонци.

Ваљево. — И ако не можемо лично ипак смо духовно с вама на данашњем, по Српство, знаменитом скупу. Срећан рад, срећнија будућност друштва.

Андријашевић, Светозар Радовановић, Панта Лаваревић и Тоша Јовановић, учитељи ваљевски; Љубо Марковић, учитељ Ђелијски.

Лозница. — Честитамо друштву почетак рада са искреном жељом да оствари свој узвишени задатак и да својим радом буде у Српству усмена на рад првог српског просветитеља и учитеља светог Саве.

До сада уписано 16 редовних чланова.

Дукић, професор, са члановима.
